

POVIJEST KNJIŽNICARSTVA U VIROVITICI

Horvat, Dajana

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:926903>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA
STROSSMAYERA**

U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

ZAVRŠNI RAD

Osijek, rujan, 2018.

Dajana Horvat

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA

U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

ZAVRŠNI RAD

**TEMA: POVIJEST KNJIŽNIČARSTVA U
VIROVITICI**

PRISTUPNIK: DAJANA HORVAT

Osijek, rujan, 2018

Dajana Horvat

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

ZAVRŠNI RAD

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Informacijske i komunikacijske znanosti

Znanstvena grana: Knjižničarstvo

Prilog:

Izrađeno:

Primljeno:

MENTOR:

KOMENTOR:

Mj:

Broj priloga:

PRISTUPNIK:

Mentor:

Dr. sc. Tamara Zadravec, pred.

**Predsjednik odbora za završne i
diplomske ispite:**

Sažetak

Cilj ovog rada je ukratko pokazati povijest knjižnica i knjižničarstva u gradu Virovitici. U ovom radu prati se povijesni tijek razvoja pojedinih knjižnica na području Virovitice. Ukratko se prikazuje kako i kada su osnivane knjižnice, koje su njihove zadaće itd. Isto tako, u radu se ukratko navodi i kojim su sredstvima raspolagale knjižnice kroz povijest, ali i danas. Knjižnice i knjižničarstvo jako su bitni za sveukupan razvoj nekog grada. Tako ni Virovitica nije iznimka. Knjižnice su kroz povijest grada imale jako veliku ulogu u kulturnom ali i znanstvenom životu grada i njegovih stanovnika. Prikazuje se razvoj od franjevačke knjižnice, raznih čitaonica, pa sve do Gradske knjižnice te knjižnica u pojedinim ustanovama.

Polazište za ovaj rad jesu radovi Ilije Pejića, Ivana Zelenbrza, te službene internetske stranice Strukovne škole, Visoke škole za menadžment u turizmu i informatici, te Muzeja grada Virovitice.

Ključne riječi

Povijest, knjižničarstvo, grad Virovitica, knjižnice, čitaonice, muzejska knjižnica, Gradska knjižnica, srednjoškolske i visokoškolske knjižnice, kulturna baština, franjevačka knjižnica

Sadržaj

1. Uvod	6
2. Knjižnica Franjevačkog samostana	7
3. Školske knjižnice	8
4. Osnivanje čitaonica u Virovitici	9
4.1 Narodna čitaonica – Veroczer casino	9
4.2 Hrvatsko čitalaško društvo – Kasino u Virovitici.....	10
4.3 Hrvatska pučka čitaonica.....	11
4.4 Radnička čitaonica i knjižnica	12
5. Gradska knjižnica i čitaonica.....	13
6. Ostale knjižnice (knjižnice u udrugama, ustanovama, srednjoškolske knjižnice)	15
6.1 Knjižnica Strukovne škole	15
6.2 Knjižnica VŠMTI	15
6.3 Muzejska knjižnica.....	16
7. Zaključak	17
8. Literatura	18

1. Uvod

Mnogo se piše o knjižnica i njihovoj važnosti u društvu, njihovoj ulozi u očuvanju kulture nekog grada. Tako je i sa Viroviticom. Grad koji ima dugu povijest, isto tako ima i veliku kulturnu baštinu. Tu baštinu kroz povijest upravo su knjižnice prikupljale, i čuvale i prenosile je novim generacijama. Povijest knjižničarstva u Virovitici počinje, kao i u mnogim drugim gradovima sa knjižnicom Franjevačkog samostana. Ona je ujedno i najstarija knjižnica u Virovitici a postoji još i danas. Polako kroz povijest knjižničarstva shvaćamo kako se kultura grada razvijala i napredovala. U Virovitici su se osnivale i glasile knjižnice, zbog raznih političkih i privatnih razloga pojedinaca. No, nikad se nisu u potpunosti ugasile. Knjižničarstvo se u Virovitici susretalo sa mnogim problemima i poteškoćama, no uvijek se izvuklo, prilagodilo. Zbog ljudi kojima je bilo stalo do očuvanja kulturne baštine Virovitice mi danas možemo vidjeti kako se Virovitica, njezina prosvjeta, kultura i ljudi koji su živjeli (ili još uvijek žive) razvijali, učili i napredovali kroz povijest. Ovaj rad nastoji ukratko prikazati povijest virovitičke knjižnične baštine kroz narodnih knjižnica i čitaonica, knjižnica u određenim ustanovama, te školskih knjižnica. Ipak najvažniju ulogu ovdje je imala ona najstarija (već navedena) knjižnica Franjevačkog samostana, jer s njom je sve počelo.

2. Knjižnica Franjevačkog samostana

Kao i u mnogim drugim gradovima diljem Hrvatske začetke knjižnica i knjižničarstva pronalazimo upravo u samostanima. Virovitički Franjevački samostan prvi put se spominje davne 1280. Valja spomenuti kako je Virovitica već 1234. godine dobila status grada. No zbog prodora Turaka na virovitičko područje samostan prestaje s radom. Nakon izгона Turaka samostan i crkva se obnavljaju. Franjevci se u Viroviticu vraćaju tek u 18. stoljeću. Tek tada nalazimo podatke o osnivanju knjižnice. Prema I. Pejiću, „u samostanu su odmah po povratku osnovane filozofska i teološka škola, a uz nju ljekarna i bolnica. Knjižnica je pratila potrebe samostana i sukladno izrađivala fondove. Samostan s knjižnicom i cjelokupno djelovanje franjevaca imali su veliko značenje u gospodarskom i prosvjetnom razvoju ovog djela Hrvatske (Pejić 1997:15).

Fond knjižnice Franjevačkog samostana uistinu je raznolik. No, kako navodi Ivan Zelenbrz „u fondu ove knjižnice, sukladno vjerskim potrebama, najbrojnija je teološko – filozofska literatura, ali ima i leksikona i gramatika, povijesnih i pravnih spisa te knjiga s područja medicine i ljekarništva (Zelenbrz 2009:100). Većina tih knjiga pisana na latinskom jeziku, no postoje također i knjige koje su pisane i na drugim europskim jezicima. Nadalje, novija izdanja koja se nazale u fondu pisana su na hrvatskom jeziku. Zelenbrz smatra da se u fondu također nalaze i vrijedne knjige iz 17. i 18. stoljeća, posebno se spominje 190 rijetkih starih hrvatskih knjiga. Stare hrvatske knjige pisane su na naša sva tri narječja te na latinskom. No, ipak najstarija i najvrjednija knjiga knjižnice Franjevačkog samostana je inkunabula iz 15. st: BIBLIA / Latine /. Biblia, cum tab. Gabrielis Bruni. Basiliae, /27. X./ 1495. 8° Got.

Uz omeđene publikacije u franjevačkoj knjižnici možemo pronaći i periodiku, koji je, kako Zelenbrz navodi pregledao, popisao te razvrstao Mirko J. Matazšić. Većinom su to listovi teološkog i vjerskog sadržaja, no postoji par iznimaka. Uz vjerske listove možemo pronaći i časopise za književnost, znanosti i kulturu. Isto tako tek nekoliko tih listova je na njemačkom ili nekom drugom jeziku. Veći dio je na hrvatskom jeziku.

Ivan Zelenbrz smatra da „ zbog nepovoljnih uvjeta i nedostatka prostora, franjevačka knjižnica u drugoj polovici 20. st. nije bila sređena, no početkom 21. st. u obnovljenom samostanskom prostoru knjižna će građa biti prikladno smještena i na suvremen način s pomoću računalne opreme stručno obrađena i uređena“ (Zelenbrz 2009:101). Nadaje Zelenbrz navodi da je bibliografski pregled fonda franjevačke knjižnice načinio pater Vatroslav Frikin te je utvrdio da sadrži oko 5.000 sv. knjiga.

3. Školske knjižnice

Drugi bitan izvor informacija o nastanku i počecima knjižnica su, dakako, škole. U Virovitici već 1774. postoji pučka škola. Naravno uz škole razvijale su se i školske knjižnice koje su u početku bile namijenjene samo učiteljima. No, kako navodi Zelenbrz „postupnim obogaćivanjem fondova u školskim knjižnicama mogli su i učenici posuđivati knjige za lektiru i učenje. Tada su knjižnice imale nastavnički u učenički odjel.

Isto tako, Zelenbrz smatra da je i odredba Školskog zakona iz 1888. godine bitna za razvoj školskih knjižnice. Osim odredbe na razvoj su i stanovnici koji su živjeli i radili na području Virovitice. Jedni od njih su i bračni par Marija i Skender Fabković, te nakon njih i Stjepan Basariček. Skender radio je kao pedagog a supruga Marija kao nastavnica u Djevojačkoj školi. Zajedno su radili na unapređivanju školstva u Virovitici na, kako navodi Dane Pavlica „ometali su ih u radu svećenici pa su napustili Viroviticu 1860.godine (Pavlica 1986:464). Stjepan se također isticao i u svojem javnom društvenom djelovanju, te se zalagao za provedbu Školskog zakona iz 1874. Pavlica nadalje navodi, kako je 1876 u virovitičkoj školi osnovana i školska knjižnica. Ovo je zapravo prvi podatak o osnivanju školske knjižnice uz škole.

Razvoj virovitičke Gimnazije a time i gimnazijske knjižnice započinje tek 1907. godine zbog nedostatka prostora. Zbog rata prva četiri razreda virovitičke gimnazije otvorena su tek 1918. i 1919. Tada se otvara i gimnazijska knjižnica koja je prema Pejiću „veći dio fonda naslijedila od Više pučke škole. Knjige su podijeljene na učenički i učiteljski fond (Pejić 1997:16). Danas je fond knjižnice velik, sadrži oko 14.000 sv. knjiga. Sastoji se od

velike zbirke priručne literature kao što su rječnici, enciklopedije, priručnici gramatike, te od ostalih publikacija iz raznih područja znanja, kulture i umjetnosti.

4. Osnivanje čitaonica u Virovitici

Brojni istraživači povijesti hrvatskih knjižnica slažu se da je povijest našeg narodnog knjižničarstva započela tridesetih i četrdesetih godina 19. stoljeća. Odnosno u vrijeme Hrvatskog narodnog i književnog preporoda. Tako je bilo i u Virovitici. Zapisi o osnivanju čitaonica datiraju upravo iz tog vremena. Kako navodi Zelenbrz „ u istraživanje začetaka knjižničke i čitaoničke djelatnosti u Virovitici polazilo se također s pretpostavkom da je već u vrijeme Hrvatskoga narodnog preporoda (ilirizna utemeljena Narodna čitaonica “ (Zelenbrz 2009:103).

4.1 Narodna čitaonica – Veroczer casino

Iako se pretpostavlja da je Narodna čitaonica utemeljena u vrijeme Hrvatskog narodnog preporoda, Zelenbrz navodi kako „o virovitičkoj ilirskoj čitaonici, međutim, nema (dostupnih) izvornih arhivskih dokumenata “ (Zelenbrz 2009:104). No, iako izvornih dokumenata nema, postoje stanoviti povijesni tragovi te podaci koji upućuju na mogućnost postojanja čitaonice i knjižnice u tom vremenu. Iz Statuta Dobrotvornog društva iz 1858. godine saznajemo da je to društvo, osim bolnice, imalo i knjižnicu. Isto tako, bilo je to vrijeme nasilne germanizacije, stoga postoje nedoumice oko toga da li je u tom vremenu postojala virovitička narodna čitaonica ili se pak radilo o njemačkom kasinu. Također, pedesetih godina u Virovitici postojao je i Veroczer Casino¹. Postojanje Casina u Virovitici potvrđuju, prema Zelenbrzu, pečati pronađeni na njemačkim knjigama koje su sačuvane u Gradskoj knjižnici i čitaonici u Virovitici. Postojanje dviju knjižnica na virovitičkom području zabilježeno je 1861., no, kako navodi Zelenbrz, „nedostaju, međutim, stvarni podaci o navedenim knjižnicama (vjerojatno i čitaonicama)“ (Zelenbrz 2009:104). Povijesni podaci potvrđuju postojanje Veroczer Casina, no upitno je postojanje druge knjižnice. Odnosno

¹ Casino, tal. mjesto koje je predviđeno za zabavni te društveni život, ali isto tako i igranje igara na sreću.

nema dostupnih podataka o kojoj se knjižnici točno radi. Može se raditi i o knjižnici Dobrotvornog društva, te o knjižnici pučke škole. No Zelenbrz smatra, da se vjerojatno ipak misli na javnu knjižnicu i čitaonicu.

4.2 Hrvatsko čitalaško društvo – Kasino u Virovitici

Ukidanjem Bachova apsolutizma, te vraćanjem ustavnog poretka u kasinima postupno prevladava hrvatski jezik. Tako je bilo i u drugom, mnogo poznatijem virovitičkom kasinu. Osnovan je 1874. godine. O utemeljenju te djelovanju ovog kasina (za razliku od ranije navedenih) postoji dokumentacija koja se danas čuva u virovitičkom gradskom muzeju. Kasino imao je hrvatska obilježja, stoga se predstavljao kao Hrvatsko čitalačko društvo – Kasino u Virovitici. Osnivači, ali i članovi kasina bili su odvjetnici, činovnici, suci, učitelji, obrtnici, liječnici i trgovci. Prema Zelenbrzu, „pokretačku ulogu imali su znameniti učitelj Stjepan Basariček, koji je bio perovođa Društva, i Mato Kopričanec, kotarski poreznik, koji je izabran za predsjednika.

Prostor u kojem je djelovalo Društvo mijenjao se, ali nekako najprikladniji prostor za društvo bio je nekad poznato svratište „Lippeova ruža“. U 20. st svratište je bilo hotel, danas se u toj zgradi nalaze privatne tvrtke. Zelenbrz navodi kako je Kasino, „bilo okupljalište virovitičke građanske elite pa je imalo važni i poticajnu uslugu u društvenom, prosvjetnom, kulturnom, glazbenom i zabavnom životu Virovitičana“ (Zelenbrz 2009:106). Nadalje, u virovitičkim novinama, prve polovice 20.st., možemo pronaći zapise o djelovanju Kasina kao kulturnog središta. Brojne su udruge iznikle iz Kasina (Hrvatsko pjevačko društvo, Društvo za promicanje glazbe, gradska glazba, Tamburaško društvo sloga i Osnovna glazbena škola), neke od njih aktive su i danas. Isto tako, u prostoru Kasina održavanje su mnoge priredbe, predavanja, te su se na poseban način obilježavale značajne obljetnice.

Zanimljivo je, za dodati, kako je Čitaonica u ono vrijeme bila pretplaćena na dvadesetak novina. Iako su se naslovi mijenjali tijekom godina neke od karakterističnih su: Virovitičan, Hrvat, Gospodarski list, Primorac, Narodne novine, Narodni list, Vijenac, Jutarnji, Lepziger Zeitung, Prager presse, Neue Freie Presse i drugi.

Kasino je promicao kulturni, zabavni, društveni ali i prosvjetni život. Do promjena dolazi u vrijeme Prvog svjetskog rata, odnosno u vrijeme stvaranja jugoslavenske državne zajednice. Tada se pojavljuju razmirice između pojedinih članova Kasina. Kasino na kraju mijenja i ime u Građanska čitaonica. Zbog razmirica mnogi članovi počinju napuštati čitaonicu te ona s radom prestaje u siječnju 1926. godine. Isto tako, Zelenbrz navodi kako se, „ u isto vrijeme kada je djelovao poznati i popularni Kasino, u virovitici su bile osnivane i druge čitaonice i knjižnice o kojima se u prošlom stoljeću manje pisalo, vjerojatno zbog oskudnih podataka o njihovu kratkotrajnom ili neuspješnom djelovanju, a možda i zbog isticanja hrvatskog nacionalnog identiteta u njihovom nazivu “ (Zelenbrz 2009:107).

4.3 Hrvatska pučka čitaonica

Početak 20. st., u novim okolnostima, osnivaju se nove čitaonice. Do osnivanja tih novih čitaonica dolazi zbog različitih i osobnih i skupnih interesa, zbog međuljudskih odnosa, međugeneracijskih sukoba i razlika, no ponajviše zbog političkih zbivanja. Uslijed toga dolazi i do osnivanja Hrvatske pučke čitaonice 1904. godine. O njezinu djelovanju nažalost nema dostupnih podataka. Ali postoje podaci o osnivanju Hrvatske čitaonice 1909. godine, odnosno pet godina nakon osnivanja Hrvatske pučke čitaonice. U to vrijeme Virovitica nije imala adekvatne prostorije za osnovane čitaonice, stoga su one bile smještene u gostionicama. Prema Zelenbrzu, stoga su Virovitičani potkraj 19. st. željeli sagraditi zajednički dom za kulturna događanja “ (Zelenbrz 2009:109). No do izgradnje doma dolazi mnogo kasnije, odnosno tek nakon Prvog svjetskog rata i to u inat novonastaloj jugoslavenskoj dravi te velikosrpskoj politici. Hrvatski dom otvoren je 1. rujna 1929. godine. Prema Zelenbrzu „važno je također istaknuti da je u novu zgradu smještena i knjižnica koja na svom pečatu nosi naziv Knjižnica Hrvatskog doma“ (Zelenbrz 2009:109). Knjižnica je naslijedila građu Kasina, ali je isto tako i nabavljala novu građu. Knjige iz Knjižnice Hrvatskog doma danas se čuvaju u Gradsčkoj knjižnici i čitaonici.

4.4 Radnička čitaonica i knjižnica

Osnivanje Radničke čitaonice i knjižnice pokrenuo je Kulturno prosvjetni odsjek Radničke komore u Zagrebu, s ciljem širenja znanja i prosvjete među radnicima, uz pomoć knjiga i novina. Djelovala je od sredine 1929. pa do kraja 1940. godine, u početku njezino osnivanje prikazivalo se u kontekstu sindikalnog radničkog pokreta, odnosno socijalno političkih kretanja. Te ideje bile su nametnute. Knjižnica je imala veliko kulturno i prosvjetno značenje.

Po uzoru na druge čitaonice, i radnička čitaonica je priređivala predavanja te različite zabave. O tome kako je djelovala, te kako je osnovana, Zelenbrz navodi, „pisao je virovitički novinar Milan Nef u Virovitičkom listu (god. 13/1966. od br. 539. do 561. i god. 14/1967. od br. 564. do 566.), ukupno 22 feljtonska napisa pod zajedničkim naslovom Tragom jedne prethodnice“ (Zelenbrz 2009:110). Prilikom pisanja Nef je koristio podatke iz knjige zapisnika, koja je danas nedostupna. Koristio je fotografije i svjedočanstva osnivača i članova Radničke čitaonice.

Zanimljivo je i spomenuti ideju „leteće biblioteke od 100 knjiga“ (kasnije je nazvana „putujuća biblioteka“), njena praktična provedba nije nigdje opisana. Što se tiče statističkih podataka o broju članova, te posudbi knjiga spominju se samo od 1935. do 1938. godine. Podaci u toj evidenciji nisu pouzdani, ali u tom vremenu posuđeno je 2.133 knjige. Članske iskaznice spominju se i ranije, ali kartoteka s karticama za svakog člana uvedena je tek 1939. godine.

U ožujku 1935. godine na redovnoj skupštini donesena je odluka o članovima. Odlučeno je da član čitaonice može biti svatko bez obzira na njegovu političku opredijeljenost, uz uvjet da se u čitaonici ne vode političke rasprave. No, bez obzira na tu odluku, u čitaonici, dolazilo je do političkih sukoba između članova.

Dio fonda Radničke knjižnice tijekom godina nestao je, ponajprije zbog izvlačenja pojedinaca tzv. Marksističke literature. No, velik dio knjižne građe iz Čitaonice, poput beletristike te znanstvene literature preživio je, odnosno ostao je u Virovitici. Danas se te preostale knjige iz Radničke čitaonice i knjižnice čuvaju Gradskoj knjižnici i čitaonici, a uvršten je u fond Knjižnice hrvatskog doma.

5. Gradska knjižnica i čitaonica

Tijekom Drugog svjetskog rata dolazi do devistacije knjižničnih fondova (posebno onih publikacija koje su imale nacionalno obilježje). Nakon rata, od građe koja je „preživjela“, osniva se Narodna knjižnica. Najprije je bila smještena u zgradi Prve hrvatske štedionice. Zgrada štedionice nalazi se na početku ulice Matije Gupca. Tada, kako navodi Zelenbrz, „nema podataka o knjižnom fondu, ali u napisu novinara Milana Nefa (Virovitički list, broj 621/1968.) knjižnica je nakon osnivanja imala više od 10.000 sv. knjiga i oko 700 članova“ (Zelenbrz 2009:111). Prva lokacija na kojoj je bila smještena knjižnica nije bila i jedina. Naime, knjižnica je djelovala više poznatih lokacija u Virovitici. Ondašnja knjižničarka, Đurđica Sokele navodi kako je knjižnica djelovala u prostoru uz Korzo, te u prizemlju Fracetićeve uglovnice.

Knjižnica je u početku djelovala pod nazivom Narodna Knjižnica, a tek pedesetih godina dobiva naziv Gradska knjižnica. S obzirom da u okviru knjižnice postoji i čitaonica i to se pridodaje nazivu ustanove, no naziv čitaonica dodan je šezdesetih godina. U jednom periodu pokušavalo se istisnuti hrvatska riječ knjižnica zbog unitarističkog jugo-srpskog jezičnog ujednačavanja. Pokušavali su riječ knjižnica zamijeniti sa riječi biblioteka. Na kraju uspjeli su nametnuti promjenu, pa se ustanova u jednom periodu zvala Gradska biblioteka i čitaonica.

Knjižnica je 1985. integrirana u Centar kulture (zadržala je ime Biblioteka). Godinu dana nakon toga Knjižnica se seli u Dvorac Pejačević, odnosno u njegovo istočno prizemlje. Zanimljivo je spomenuti kako je Dvorac spomenik kulture I. Kategorije. Prema Zelenbrzu, „tijekom druge polovice 20.st Gradska je knjižnica i čitaonica doživljavala razvojne promjene, ali i različite teškoće pa i zaostaje u razvoju. Knjižni fond sporo se obogaćivao, ponekad samo donacijama, a sredstva za nabavu bila su nedovoljna “ (Zelenbrz 2009:112). Prostor u Dvorcu nije prikladan za knjižnicu (što zbog vlage, što zbog nedostatka prostora. Knjižnica u Dvorcu imala je tri odjela. Najveći, i naravno onaj koji je zauzimao najviše prostora bio je odjel za odrasle. Nadalje, tu se nalazio i Studijski odjel sa referentnom zbirkom, te Dječji odjel.

U tom skučenom prostoru , te bez stručno osposobljenih djelatnika knjižnica je opstajala sve do sredine devedesetih. Prema Zelenbrzu, „tek na prijelazu iz 20. u 21. st., Gradska knjižnica i čitaonica vidljivo je napredovala, stručno se ekipirala i razvijala sve knjižnične odjele i službe, obogatila zbirke (referentnu, zavičajnu, periodiku i multimedijalnu građu) te provela informatizaciju (automatizaciju) knjižničkog poslovanja (1999 – 2000. godine)“ (Zelenbrz 2009:113)

U novom prostoru, koji je namijenjen i izgrađen upravo za potrebe Gradske knjižnice, nalazi se od ožujka 2007. godine. Važno je napomenuti kako je novi prostor četiri puta veći o prethodnog. Isto tako, danas u Knjižnici korisnicima je dostupno oko tridesetak računala. Također, u novom prostoru Knjižnica je povećala svoj fond. Danas se sve više radi na digitalizaciji građe. Isto tako Knjižnica se sve više usmjerava ka nabavi suvremenih nosača slike i svuka, te nabavi električnih publikacija. Zbog novog prostora Knjižnici je omogućena organizacija književnih večeri, izložbi, predstavljanja novih knjiga, koncerata itd. Možemo zaključiti kako Gradska knjižnica i čitaonica doživljava svoju renesansu te svojim trudom (i suvremenom opremom) zadovoljava standarde 21. st. Gradska knjižnica posjeduje i dio građe iz privatnih knjižnica koje je otkupila ili dobila na poklon. Otkupom i čuvanjem tih knjiga Gradska knjižnica čuva i kulturno nasljeđe grada Virovitice.

6. Ostale knjižnice (knjižnice u udrugama, ustanovama, srednjoškolske knjižnice)

Na području Virovitice možemo pronaći i knjižnice u raznim udrugama, gospodarskim tvrtkama, te ustanovama. Većinom su to male zbirke knjiga (leksikoni, enciklopedije, zbornici, političke publikacije itd.). Rijetko u tim zbirkama zapravo možemo pronaći neka djela domaćih ili svjetskih klasika. Neke od njih su tijekom godina privatizirane. To se dogodilo i sa vojnom knjižnicom u domu Garde. Takve knjižnice jako su podložne političkim promjenama. Kao knjižnicu u nekoj od ustanova možemo navesti knjižnicu u Općoj bolnici, značajna medicinska literatura prikupljena je u toj knjižnici. Nadalje, možemo navesti i srednjoškolske knjižnice, te knjižnicu Visoke škole za menadžment u turizmu i informatici, te knjižnice osnovnih škole. Knjižnica virovitičke Gimnazije spominje se ranije u radu no uz nju u Virovitici se nalaze i druge srednjoškolske knjižnice. Te knjižnice osnivane su zajedno sa ustanovama u kojima se nalaze, a nešto više o nekima od njih pisat će u nastavku.

6.1 Knjižnica Strukovne škole

Knjižnica Strukovne škole djeluje u lijepo uređenom prostoru na prvom katu škole. Knjižnicu čini funkcionalno uređen prostor koji se sastoji od radnog i čitaoničkog prostora, prostora sa računalima, kutka za igranje društvenih igara, te posudbenog dijela. Knjižnični fond uglavnom se sastoji od lektirne građe, no tu su još i referentna zbirka, zavičajna zbirka, literatura za slobodno čitanje te stručna literatura. Kao i ostale knjižnice i ova djeluje informacijsko ali i kulturno središte škole.

6.2 Knjižnica VŠMTI

Knjižnica je osnovana zbog potreba Visoke škole za stručnom literaturom. Knjižnica posjeduje fond koji je specifičan i prilagođen potrebama visokoškolskog obrazovanja u poduzetništvu, informatičkom menadžmentu te ruralnom turizmu. Isto tako svoj fond proširuju prema potrebama nastave pojedinih kolegija.

Uz stručnu literaturu knjižnica, također posjeduje i zbirku periodike, te referentnu zbirku. Neki od časopisa koje možemo pronaći u Knjižnici su Lider, VIDI, Eukonomist, Forbes itd. Nadalje posjeduje i zbirku na engleskom jeziku. Zbirka na engleskom jeziku pokriva područja obrazovanja, medicine, ekonomije, kemije, biologije, psihologije i matematike. Uz to Knjižnica ima i zbirku završnih radova prvostupnika Visoke škole. Visoka škola također ima i e-knjižnicu, koja je opremljena sa 20 računala.

6.3 Muzejska knjižnica

Gradski muzej Virovitica smješten je u dvorcu Pejačević, no trenutno, se nalazi na privremenoj lokaciji (zbog obnove Dvorca). Trenutno u muzejskoj knjižnici nema zaposlenih knjižničara. Knjižnica je podijeljena u zbirke te stručnjaci područja brinu se za pojedine zbirke. Pa tako u knjižnici muzeja nalazi se hemeroteke Kulturno povijesne zbirke, Etnografske zbirke, te Arheološke. Nadalje, tu su još i dvije videoteke (Kulturno – povijesno, te Arheološka), fototeke (Arheološka, Likovna, Kulturno – povijesno, te Likovne zbirke Branislava Glumca), fonoteka Etnografske zbirke, plakatoteka, dijalekta Arheološke i Etnografke zbirke. Također knjižnica posjeduje fond dokumentacijskih crteža Arheološke zbirke, te fond digitalnih i magnetskih zapisa Kulturno – povijesne zbirke. Nakon obnove dvorca muzej ima u planu zaposliti stručnu osobu koja bi upravljala tim zbirkama. Iako je obitelj Pejačević imala i privatnu knjižnicu, nažalost ona nije u Virovitici. Obitelj Pejačević sredinom 19. st prodaje dvorac te odlazi iz Virovitice, naravno sa sobom odnose i svoju privatnu knjižnicu. Knjižnica obitelji Pejačević danas se nalazi u Našicama u muzejskoj knjižnici. O privatnoj knjižnici obitelji Schamburg – Lippe nažalost nema podataka. Mnogo se stare knjižne građe izgubilo tijekom godina zbog nebrige nasljednika, te ratnih pustošenja.

7. Zaključak

Knjižničarstvo u Virovitici, baš kao i sam grad, ima dugu povijest. Mnogo se toga kroz godine mijenjalo, no knjižnice su uvijek bile prisutne u gradu od njegove najranije povijest. One su svojim radom i trudom djelatnika kroz godine uspjele sačuvati virovitičku kulturu, te sačuvati je za nove generacije. Knjižnice su oduvijek imale bitnu ulogu u gradu. No, ipak su kroz povijest nailazile su na različite poteškoće. Iako im nije bilo laku, uvijek su uspjele prilagoditi sebe i svoj rad vremenu u kojemu su postojale. Svakim novim povijesnim razdobljem knjižničarstvo u Virovitici se razvijalo i napredovalo.

Kroz povijest vidimo da su otvarale nove knjižnice a stare zatvarale, no, njihova zadaća bila je ista. Knjižničarstvo i knjižnice imale su (i još uvijek imaju) jako bitnu ulogu u prosvjetnom, kulturnom te znanstvenom razvoju grada Virovitice.

Iako je povijest knjižničarstva u Virovitici duga, smatram da njegov pravi razvoj tek dolazi. Uz stručnjake, knjižničare koji svojim radom i trudom neprestano ukazuju na važnost knjige, kako u prosvjeti tako i u kulturi, preporod knjižničarstva tek dolazi.

8. Literatura

1. Pavlica, Dane. 1986. „Razvoj školstva i prosvjete u virovitičkom kraju“. U Virovitički zbornik: Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Virovitica u prošlosti i sadašnjosti“, održanog u Virovitici od 2. do 3. listopada 1984. godine u povodu obilježavanja 750. godišnjice spomena i 40. godišnice oslobođenja Virovitice, 1234 – 1984, ur, Andre Mohorovičić, 463-472. Virovitica: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti i Skupština općine Virovitica odbor za obilježavanje 750. obljetnice grada i 40. obljetnice oslobođenja .
2. Zelenbrz, Ivan. 2009. „Kulturno-prosvjetno značenje osnivanja i djelovanja knjižnica i čitaonica u Virovitici“. U Stručni skup Iz povijesti naših knjižnica, Daruvar, 16. studenoga 2007. : zbornik radova, ur, Zorka Renić i Ilija pejić, 99-115. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo ; Bjelovar : Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja.
3. Zelenbrz, Ivan. 1997. „Gradska knjižnica i čitainica Virovitica“. U Vodič kroz knjižnice Virovitičko – podravske županje, ur, Marijana Janeš – Žulj, 9-14. Virovitica : Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog Prigorja [etc.], 1997. Križevci : Papirna konfekcija "Lovreković".
4. Pejić, Ilija. 2009. „Ostale značajne knjižnice u Virovitici“. U Vodič kroz knjižnice Virovitičko – podravske županje, ur, Marijana Janeš – Žulj, 15-16. Virovitica : Društvo knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog Prigorja [etc.], 1997. Križevci : Papirna konfekcija "Lovreković".

Internetski izvori

1. <https://vsmti.hr/o-visokoj-skoli/knjiznica/o-knjiznici/#> 30.08.2018
2. <http://www.muzejvirovitica.hr/vijesti/40> 30.08.2018
3. <http://www.ssv.hr/knjiznica/1110/> 30.08.2018